

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

שיחות מוסר והדרכה בפרשת השבוע
מיוסדות על שיעוריו, ספריו, וכתבי תלמידיו

וישלח תשפ"ג

כח המחשבה בחיינו

מהדורת כנסת ישראל

לזכות רפואה שלימה

חיה מלכה בת בת-שבע

בתוך שאר חולי ישראל

פרנס השבוע

נא להרבות בתפילה עבור החולה

גולדה שבחה דבורה בת נעמי דינה

לרפואה שלימה

אפשר לתרום "בנדים פלוס" או "נורים פון" (03-763-0585 - קרן 2985)

להנצחות: 076-599-4020

לזכות מרדכי וטובה ארמן

ולעילוי נשמת

חיים שלמה בן דוב בער
אליעזר מנחם בן אברהם שמואל
גטל בת מנחם מנדל
אלטע דבורה בת אשר

חיים שלמה בן דוב בער
אליעזר מנחם בן אברהם שמואל
גטל בת מנחם מנדל
אלטע דבורה בת אשר

ניתן להשיג את החוברת בחינם:

ביתר עילית

גבעה A 058-324-5544
גבעה B 052-760-2289

ערים אחרות

אלעד 054-853-5670
אשקלון 054-662-2428
אופקים 052-716-9528
אשדוד 08-864-6516
בני ברק 03-570-3134
בני ברק (ר"ע ו חזון איש) 055-674-8959
בני ברק (קרית הרצוג) 058-323-6584
ברכפלד 054-851-9014
טלזסטון 02-534-2467
מודיעין 052-447-4126
נתיבות 054-844-1570
קרית ספר 08-974-3086
רכסים 052-760-6491

צומת בר אילן..... ספרי אור החיים
בר אילן 4
קרית היוכל 054-844-7327
קרית משה 052-266-9937
רוממה-המ"ג 02-650-2327
רחוב אהליאב 21/32 (בתוך התיבת דודא)
רחביה..... ביכ"נ הגר"א
רמות 02-586-0088
רמת אשכול 058-718-5065
רמת שלמה 050-412-7721

בית שמש

קריה 055-677-8301
רמב"ש א' 053-232-1710
רמב"ש ג' 052-767-4151
רמב"ש ג' 054-842-7664
רמב"ש ד' 052-763-4167
רמת אברהם 052-710-9132

ירושלים

ארזי הבריה 053-318-4381
ביהכ"נ הר צבי 052-763-2150
בית וגן 054-841-9231
גאולה-זכרון משה 054-841-7272
גבעת שאול 058-325-5458
גני גאולה 058-321-9933

הר נוף

ישיבת מיר 054-851-9014
נוה יעקב 052-766-5331
סורוצקין..... שער הספר
סורוצקין 31
סנהדריה 02-536-2280
סנהדריה המורחבת 054-859-3064
עזרת תורה 1..... ספרים ווינקעל
עלי הכהן 15
עזרת תורה 2 02-538-8613

להוספת חוברות באזורכם, נא להוסיף בקשה ולציין אזור המבוקש

אנו זקוקים מאוד לתרומות

נבקש מאוד מכל מי שנהנה מהחוברת כל שבוע שיתרום לפחות סך 10 ש"ח לחודש

הנצחת מדור שו"ת - 250 ש"ח | הנצחת חצי פרשה - 750 ש"ח
פרנס השבוע (יותר משלושת אלפים חוברות!) - 1500 ש"ח

ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס

או בנדרים פון: 03-763-0585 קרן מס' 2985

or at TorasAvigdor.org/donate (specify "towards Hebrew edition")

לכירורים והנצחות: 076-599-4020

או לקבלת החוברת במייל: ey@torasavigdor.org

חוברת מס' 140

הדפסה - גרפד MAT 02-5337722

תורת אביגדור

פרשת וישלח

כח המחשבה בחיינו

תוכן

א' - בוחן מחשבות / 3
ב' - עבודה עם מחשבה / 7
ג' - חיים של חשיבה / 11

א' - בוחן מחשבות

שמירה עליונה

כאשר אנו לומדים על חייהם של האבות הקדושים, ניתן להבחין בבירור כיצד יד ה' שמרה עליהם ללא הפוגה. היתה כאן השגחה מיוחדת שהגנה על אבותינו בכל מגע שהיה להם עם אנשים מבחוץ. וכן מעיד הנביא, "לא הִנִּיחַ לְאִישׁ לְעֶשְׂקָם וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מַלְאָכִים" (דברי הימים א' טז, כא).

כך הגן הקב"ה על שרה אמנו כאשר נלקחה לבית פרעה, "וַיִּנָּעַה ה' אֶת פְּרָעָה נְגָעִים גְּדֹלִים וְאֶת בֵּיתוֹ עַל דָּבָר שְׂרֵי אֲשֶׁת אַבְרָם" (בראשית יב, יז). וגם כאשר אבימלך מלך פלשתים נהג באופן דומה, הקב"ה בא אליו בחלום הלילה והזהירו, "הֲנִיךָ מֵת עַל הָאִשָּׁה אֲשֶׁר לָקַחְתָּ" (שם כ, ג).

אם נבחן את ההיסטוריה של האבות נגלה שהקב"ה השגיח על בניו בהשגחה מיוחדת. הוא לא הניח לאיש לעשקם, ולא היו כל תקריות בלתי נעימות של זרים שהצליחו לחדור ולפגוע בבית הקדוש הזה.

הפעם האחת והיחידה

אך לכלל זה היה יוצא מן הכלל, ואכן היתה פעם אחת ויחידה שבה חוללה טהרתם של משפחת יעקב. היה זה כאשר שכם בן חמור טימא את דינה בת יעקב.

עלינו להתבונן בפרשה זו, שכן חז"ל מלמדים אותנו שהיתה תביעה על דינה, ומעשייה הם אלו שהביאו לסוף המצער. העובדה ש"וַתֵּצֵא דִינָה... לְרֹאוֹת בְּבָנוֹת הָאָרֶץ" הביאה ל"וַיֵּרָא אֹתָהּ שָׁכֶם בֶּן חָמוֹר". יציאתה לראות בבנות הארץ היתה הסיבה לכך שנטמאה על ידי שכם.

אכן, היציאה לראות בתושבי הארץ מעולם לא הביאה לתוצאות טובות עבור עם ישראל, כי אין שום דבר טוב שניתן לראות שם. כמה שפחות נראה את אנשי הארץ, כך ייטיב לנו.

ראיית הרע

זכורני שבתקופת לימודי בישיבת סלבודקה בליטא, הלכתי פעם אחת ברחוב בשבת בבוקר לפני התפילה, ובעוברי על יד הגשר שהוביל מסלבודקה לקובנה, ראיתי יהודים היוצאים לעבודתם ביום השבת ר"ל.

ואז הופיע מרן המשגיח רבי אברהם גרודזינסקי זצ"ל, אשר היה בדרכו חזרה מהמקווה, ושאל למעשי. סיפרתי לו שאני מביט באנשים שהולכים לעבודה. אך הוא אמר לי, "לא כדאי להסתכל".

השמעתם? לא כדאי להסתכל! כך אמר לי המשגיח זצ"ל. ולמרות שבוודאי היו לו כוונות נוספות מלבד מה שאני מסביר עכשיו, אך אלו היו המילים שלו: "לא כדאי להסתכל".

כוונות טובות

לכן יציאתה של דינה הביאה עליה צרה זו. אמנם, יציאה זו לא היתה לשם סקרנות גרידא. היו לה כוונות טובות, שכן היא ביקשה לצעוד בעקבות סבתה הגדולה שרה אמנו, אשר היתה מגיירת את נשים, וכמו שאמרו חז"ל. זו היתה דרך החיים בביתם של האבות הקדושים - להפיץ את האמונה בבורא העולם, ומתוך כוונה זו יצאה דינה לראות בבנות הארץ. היא ביקשה לבחון את מצבן של בנות הארץ ולראות כיצד ניתן ללמדן את יסודות האמונה בה'.

אולם ההבדל הוא, ששרה אמנו לא יצאה החוצה אל הרחוב, וזו היתה טעותה של דינה. היא נתבעה על כך שיצאה מאהל אביה כדי לראות בבנות הארץ, ויציאה זו היא שהביאה לבסוף ששכם בן חמור ראה אותה ולקחה אליו.

חתן שכזה...

והנה, על אף שנראה לכאורה שאנחנו מבינים מעט מהו הדבר שהמיט על בית יעקב את הטרגדיה הזו, מכל מקום חכמינו ז"ל מבארים סיבה נוספת, עדינה יותר, מדוע אירע מעשה דינה, סיבה אשר נראית מתחילה כסתומה ובלתי מובנת. כעת נקדיש כמה שורות להבין את דברי חז"ל אלו, שכן זוהי ההקדמה לנושא המרכזי שעליו נסובים דברינו.

המדרש אומר שמעשה דינה בא כעונש ליעקב אבינו. אמנם אין כוונתם שלא היה בכך עונש לדינה, בוודאי שהיה זה עונש עבודה, אך חז"ל מלמדים אותנו שהיה זה עונש אף עבור יעקב.

מדוע נטמאה בתו של יעקב? איזה מעשה עשה יעקב שבגיננו הגיע לו לראות אסון כה נורא המתרחש בביתו? הלא "וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה" (לד, ז) - מעשים כאלו אינם נעשים בין יהודים.

מבארים חז"ל שיעקב אבינו נענש על כך שלא אבה להשיא את דינה בתו לעשו אחיו.

חברה מסוכנת

והנה זאת עלינו לדעת, שכאשר אדם נושא אשה, על פי השקפת התורה הרי שמבחינה מסוימת הוא אף "נושא" את אביה. החתן הופך לחלק בלתי נפרד ממשפחתה של רעייתו. אשר על כן, אילו היה עשו נושא את דינה, פירושו של דבר הוא שעשו היה מתחבר ליעקב חיבור נצחי, וזהו דבר שיעקב לא יכול היה לאפשר. הלא לאחר פגישתם, הציע עשו ושוב ושוב ב"טוב ליבו" להתלוות אל יעקב, אך יעקב הצליח להשתמט ממנו בכל מיני תחבולות, משום שהוא לא היה מעוניין בחברתו של עשו. חברתו של עשו היא מסוכנת ביותר!

ולכן, כאשר ראה יעקב שעשו מתקרב, הוא החביא את דינה בתו בתוך תיבה. הוא אף דאג לנעול את התיבה עם מסמרים, פן ינסה עשו לפתוח את התיבה ויראה את תכולתה.

אך מה אומרים על כך חכמינו ז"ל (בראשית רבה עו, ט): "לא בקשת להשיא דרך הַתֵּר הָרִי נְשֹׂאת דֶּרֶךְ אֲסוּר". מבואר בחז"ל שהיתה תביעה על יעקב על כך, שכן אילו נשא עשו את דינה, יתכן והיא היתה מחזירה אותו בתשובה. ומשלא רצה להשיא לאחיו דרך היתר, נענש יעקב וביתו נלקחה על ידי שכם בדרך איסור.

מסמרים של מצוה

אך כאן עלינו לעצור ולהתבונן בדברים אלו. הרי יעקב הכיר היטב את עשו אחיו. הם גדלו בבית אחד, ואם היה מי שהכיר את עשו, הרי שהיה זה יעקב אחיו. אילו חשב יעקב שדינה תוכל להשפיע לטובה על עשו, הוא היה הראשון להציע את השידוך הזה. אין ספק אם כן כי יעקב היה משוכנע ששידוך כזה רק ימיט חורבן על דינה בתו ולא יביא כל תועלת לעשו. משכך, אין ספק שדבר כזה לא יעלה על הדעת - להפקיר את בתו לחיים של חורבן רוחני!

אשר על כן, לכאורה נראה כי צדק יעקב בכך שהחביא את דינה בתוך תיבה וסגר את המכסה עם מסמרים. לא רק שהוא צדק אלא שהוא עשה מצוה רבתי! הוא הציל את דינה מידי עשו! מדוע אם כן הוא נענש אבינו על כך שהחביא אותה? עלינו להבין ענין זה!

תביעה על המחשבה

אומר לכם כעת מה תירצו בסלבודקה על קושיא זו. בסלבודקה היו אומרים שאכן, יעקב אבינו נהג כדין! אין כל תביעה על הפעולות שהוא עשה. לא היתה לו כל ברירה! הוא היה **מוכרח** להסתיר את דינה מפני עשו הרשע!

על מה היתה התביעה? בסלבודקה היו אומרים שהתביעה על יעקב, כפי מדרגתו, היתה שכאשר הוא נעץ את המסמרים אל תוך מכסה התיבה, הוא דפק בפטיש בעוצמה רבה מדי ובהתלהבות גדולה מדי! בשעה שהוא מטמין את דינה בתיבה, היה עליו לחשוב לעצמו, "אה! אילו רק יכולתי להשיא את בתי לעשו אחי, כמה שמח הייתי! אילו רק אחי היה ראוי לכך! אך מה לעשות שהוא סר מהדרך הישרה, כעת אני יכול לאפשר שדבר כזה יקרה". היה עליו להרגיש כאילו כל מסמר שננעץ אל תוך התיבה הוא כמו מסמר שננעץ אל תוך ליבו!

יעקב אבינו לא נענש על כך שסירב להשיא את דינה בתו לעשו. להיפך, הוא עשה בדיוק את מה שהוא חייב היה לעשות, אלא שהיה עליו לעשות זאת מתוך צער וכאב על כך שאין לו ברירה אלא להחביא אותה. יעקב אבינו, ה"איש תם" במשמעות הנשגבה ביותר, שביקש להשיג שלמות בנפשו, הבין שה' מביט בו ב"זכוכית מגדלת", וגם הבחינה הדקה ביותר של חוסר שלמות **במחשבה** נחשבה כפגם, ועל כך היתה התביעה עליו.

דקדוק המחשבה

והנה, בין אם תקבלו את הביאור הנ"ל שהיו אומרים בסלבודקה ובין אם תסרבו לקבלו - אינכם מחויבים לקבל שום דבר ממה שאתם שומעים כאן במקום זה - אולם הרעיון הזה הינו חשוב ביותר, וזהו הנושא שעליו נדבר במסגרת זו. התורה מספרת לנו

את הדברים כדי שנדע שלא מספיק רק לעשות את הפעולות הנכונות, כי בשמים בוחנים את מחשבותיו של האדם ומדקדקים בהם דקדוק גדול.

דבר זה נשמע לנו כחידוש גדול. היינו חושבים שדי בכך שנעשה את מה שצריך לעשות. לומר שגם מחשבותינו ייבחנו בדקדוק רב, נשמע לנו די קיצוני. אולם זהו הלימוד שמלמדת אותנו התורה. גם פעולה שהיא מותרת לגמרי - יתכן אפילו ויש בעשייתה מצוה גדולה - אם הכוונה בעשיית המצוה אינה כשרה לגמרי, זה הופך את המעשה למעשה שונה בתכלית. ולכן, ככל שהאדם שואף להשיג שלמות גדולה יותר, כך עליו לבחון ולבדוק בדקדוק רב יותר את מחשבותיו וכוונותיו.

ב' - עבודה עם מחשבה

ערכם של מעשינו

על מנת להבין טוב יותר את הנושא הזה, נלמד כעת קטע קצר מדברי החובות הלבבות (שער יחוד המעשה פרק ו'). בקטע זה מדבר החובות הלבבות על נושא אותו הוא מגדיר כחשוב ביותר, והוא הנושא של טהרת המחשבה. מילים אלו לכשעצמן לא אומרות לנו הרבה, ויתכן אפילו שנטעה בהבנתן, ולכן חשוב כל כך שנטה אוזן ונשמע את דבריו הקדושים בענין זה.

וכך הוא כותב: "רְאוּ לִךְ שְׁלֹא תִתְעַלֵּם לִפְקֹד מַחְשְׁבוֹתֶיךָ וְרַעֲיוֹנֶיךָ... כִּי רַב הַהֶפְסֵד וְהַתְקוּן בְּמַעֲשִׂים לֹא יִהְיֶה כִּי אִם מַחְמָתָם". זוהי אמירה חשובה ביותר! מה שאומר החובות הלבבות הוא, שערכם של המעשים תלוי במידת הכוונה שהאדם משקיע בהם, וגם פעולה שיש בה יופי מיוחד, עלולה לפעמים להפוך כמעט לחסרת משמעות, אם היא נעשית מתוך כוונה בלתי נכונה. בשמים נותנים משקל רב לכוונה ולמניע העומד מאחורי המעשה, ולא רק למעשה עצמו.

בדיקת המניעים

החובות הלבבות ממשיך ומדגיש עד כמה חשוב שהאדם יבדוק את עצמו ויבחן מהם הדברים שמניעים אותו לעשות את הפעולות אותן הוא עושה. הוא כותב כך: "וְעַל כֵּן יֵשׁ לָךְ אַחִי לְהַשְׁתַּדֵּל לְהִיּוֹת כָּל מַעֲשֶׂיךָ מִיְּחָדִים לְבוֹרֵא יִתְבָּרַךְ" כי אחרת, עשויה פעולתו של האדם לאבד את כל מעלתה.

הן אמנם, בימינו, מי שרק עושה פעולות טובות - אנחנו מקבלים אותו בזרועות פתוחות. מי זקוק ליותר מכך? גם אדם שכוונותיו מקולקלות, אנחנו שמחים על כך

שהוא לכל הפחות מקיים מצוות, ולא נדקדק מה הן כוונותיו. כל מי שחפץ לקיים מצוות, אנחנו אומרים לו "אחינו אתה!" ולא משנה מהם המניעים שלו.

אולם עלינו לדעת שבשמים לא כך הם פני הדברים. ישנה משמעות עצומה לכוונה שעומדת מאחורי המעשה. הכוונה היא ליבו של המעשה, ומחשבתו של האדם משפיעה השפעה אדירה על פעולותיו. כאשר פעולה נעשית ללא שיתוף של הדעת, נמצא שחלקו העיקרי של האדם לא נמצא שם. האדם מורכב מגוף ומשכל, ואם גופו שם ושכלו לא שם, הרי שהוא לא באמת שם.

על זה אנחנו מתפללים כל יום בתפילת "ובא לציון" "וְיֵשׁם בְּלִבָּנוּ אֶהְבֵּתוֹ וְיִרְאֶתוּ ... לְמַעַן לֹא נִיגַע לְרִיק, וְלֹא נִלְד לְבִהְלָה". אם נעבוד את ה' ללא אהבה ויראה, הרי שכל יגיעתנו היא לריק! אם הפעולות נעשות ללא כוונה נכונה, ללא טהרת הלב, ללא התלהבות, מתוך הרגל ובלי כל מחשבה, הן מאבדות מחשיבותן ואנחנו יגעים לריק. כלומר, ערכה של הפעולה תלוי בכוונת הלב העומדת מאחוריה. וככל שיש שם יותר לב, כך עולה ערכה ויקרותה של הפעולה!

מסמרים עם מחשבה

הבה ניקח כמה דוגמאות מחיינו, רק כדי להמחיש טוב יותר את כוונת הדברים. נניח שאדם עומד כעת לתלות מזוזה בפתח ביתו. כמובן שהוא עושה זאת מכיון שכך ציוותה התורה, וכמובן שעל האדם להיזהר לעשות הכל על פי כל דקדוקי ההלכה. הלא לשם כך הוא הוציא ממיטב כספו עבור מזוזה מהודרת. הוא כבר דיבר עם הרב ובירר היכן בדיוק להניח את המזוזה, באיזה צד של הפתח, באיזה מרחק מהמשקוף, הוא דיבר על הכל, וכעת הוא עומד עם פטיש ומסמרים בידי, מוכן ומזומן לתלות את המזוזה כדת וכדין.

הכל טוב ויפה! אבל מה עם הראש? האם עוברות בראשו מחשבות כלשהן? אוי לא! כמה חבל! אם הוא כבר דופק את המסמרים, שישקיע מעט מחשבה בכך ויחשוב מה כתוב במזוזה. למחשבותיו יש משמעות רבה ביותר! למה נועדה המזוזה? לשמור על הבית מפני המזיקים? המזיק הגרוע ביותר הוא כאשר האדם מזניח את המסר שמלמדת אותו המזוזה.

משמעותה של המזוזה

המזוזה נועדה להזכיר לנו את אהובנו - את השי"ת! כך כתוב בה בפירוש: "וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְּךָ" - אנחנו אוהבים את ה' בכל ליבנו, בכל מחשבותינו, בכל הרגשות שלנו. וגם אם אינך מרגיש כך, לכל הפחות לשם אתה שואף. ומי שתולה מזוזה

בפתחו פירושו של דבר שהוא מזדהה עם שאיפה זו. לכל הפחות הוא **רוצה** לאהוב את ה'!

אך גם אם כבר עברו שנים רבות מאז שדפקת את המסמרים הללו, והמזוזה עומדת במקומה זה מכבר - עוד לא מאוחר. בעודך נכנס הביתה, תוכל להזכיר לעצמך תדיר את עניינה של המזוזה. רבים נוהגים לנשק את המזוזה, אך לא די בזה. עלינו **לחשוב!** וזה נוגע לא רק כשיוצאים מהבית או נכנסים אליו, אלא גם בעודך יושב בביתך, הבט אל עבר המזוזה וחשוב עליה. האין אלו חיים אציליים - לחשוב על המזוזה במקום לתלות אותה בפתח ולשכוח ממנה?

וראיתם - וזכרתם

דוגמא נוספת - מצות ציצית. רבים הם המדקדקים ללבוש את הציציות בחוץ, ובכך הם מזכירים לסובבים אותם אודות השי"ת, אולם לעיתים הם עצמם שוכחים מהתועלת הזו. האם לא כדאי, מפעם לפעם, להביט בציצית שלנו ולהזכיר לעצמנו את עניינה של מצות ציצית: "וְרָאִיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה'?" חישבו על המצוות! אין סוף למחשבות שיכולים להציף את דעתנו בעודנו מביטים בציצית!

הדבר נוגע גם לנשים. בעודה מלבישה את הציצית על בנה הקטן, יכולה האמא גם היא להיזכר במצוות התורה ובערכיה. "אה, כמה שמחה אני שאני יהודיה! אשרינו מה טוב חלקנו שבחר בנו הקב"ה לו לעם סגולה!" זה לא לוקח זמן רב. אם מחשבות אלו מבזיקות במוחנו אפילו לרגע קט, שינינו את המצוה לגמרי מכפי שהיתה.

שוד של רבע דולר

חשוב כל כך שנזכור שהכוונה היא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשלמותן של הצלחותינו. כמה פעמים הושטת מטבע של רבע דולר לעני רק מחמת חוסר נעימות? אתה רואה את העני מגיע לכיוונך, אז אתה ממנהר אל מעבר לפינה, אבל אז אתה פוגש עני נוסף מגיע מהכיוון השני, ואתה לכוד! שוד לאור יום! אין לך ברירה אלא לוותר על רבע הדולר.

אולם תאר לעצמך שהיית מכניס מעט מחשבה אל תוך הפעולה הזו ואומר, "הריני נותן מטבע זו לעני בגלל שהקב"ה אוהב עניים, וכעת אני שליחו של הקב"ה לעזור לאיש הזה". או ווה! זו כבר מצוה מסוג חדש לגמרי! הפכת את המעשה שלך למשהו גדול באמת.

כמובן שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, ואין ספק שגם מי שעשה מצוה ללא כל מחשבה יקבל על כך את השכר המגיע לו. תלית מזוזה בפתח ללא כל מחשבה? טוב מאוד. אתה לובש ציצית בגלל שכך צריך לעשות? קיימת מצוה. נתת פרוטה לעני שלא

הותיר לך ברירה אחרת? תקבל על כך שכר. אולם כל זה הוא כאין וכאפס לעומת הגדולה העצומה שניתן להשיג והשכר הרב שיקבל מי שהוסיף מעט מחשבה למעשים אותם הוא עושה.

מחשבה משנה חיים

כעת ברצוני להוסיף רובד נוסף לנושא הזה. הנושא עליו ידובר כעת הוא חשוב עוד יותר מהענין של כוונה במעשי המצוות עליה דובר עד כה, שכן הוא נוגע לכל חלק וחלק מחיינו, לכל פעולה ומעשה, ולא רק למעשי מצוה, ובעצם לשם אני חותר. הנושא אינו רק להביא את מעשי המצוות שלנו לידי שלמות, אלא להביא את כל החיים שלנו לידי שלמות!

המשנה באבות (ב, יב) מלמדת אותנו, "וְכָל מַעֲשֵׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם". וכתב הרמב"ם ב"שמונה פרקים" (פרק ה') שמאמר זה הוא גדול ועצום, ושספרים רבים לא יספיקו כדי לבארו אל נכון!

כאשר אנחנו לומדים את המאמר הזה, איננו רואים בו שום דבר יוצא דופן. בוודאי, כל מעשי האדם צריכים להיעשות לשם שמים - אין כל ספק בכך. אולם הרמב"ם **מתפעל** מהדברים! מה מרגש אותו כל כך?

התשובה היא שמשפט קצר זה הוא הלב של חיינו. זהו אחד החלקים החשובים בהצלחתו של האדם במשימת חייו בעולם הזה. "וְכָל מַעֲשֵׂיךָ" - הכל! אכן, זה לא קל לביצוע, אולם עלינו ללמוד ענין זה כפי יכולתנו, כי הוא עתיד לשנות את חיינו מן הקצה אל הקצה.

מבט אל סדר יומנו

אם יביט האדם אל סדר יומו הוא יגלה שחלק קטן בלבד ממנו מוקדש לעבודת ה'. מי שזוכה ללמוד תורה כל היום, נו, זה כבר סיפור אחר. אולם אדם שצריך לעבוד לפרנסתו, אז בבוקר הוא מתפלל, ואז הוא הולך לעבודה. נניח שאדם עובד מהשעה תשע בבוקר ועד חמש בצהריים. היכן היא עבודת ה' במשך כל השעות הללו? בסדר, כשהוא אוכל ארוחת צהרים הוא נוטל את ידיו ומברך ברכה ראשונה וברכת המזון, אבל במשך רוב רובו של הזמן במה הוא עובד את ה'?

וזו הסיבה שעל כל אחד ואחד להתחיל לעסוק בתכנית זו של "וְכָל מַעֲשֵׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם", כי בכך אנחנו הופכים את כל סדר יומנו לעבודת ה'.

אין הכוונה שצריך להפסיק להנות מהחיים! לא! תמשיכו להנות ולשמוח! אפשר גם להרוויח הרבה כסף! אין בכך כל בעיה. לא כתוב בשום מקום בש"ס שיש איזו בעיה בלהרוויח כסף ולשמוח בכך. טעות יסודית היא לחשוב שיש בכך בעיה. מותר לך

להרוויח כסף, לאכול ארוחת צהרים טובה, ולישון על כרית נוחה. למה לא? אלא שצריך להוסיף לכך מעט כוונה. בעודך עושה את הפעולות הגשמיות הללו, אל תבזבז את חיך. הוסף מעט כוונה לשם שמים.

שמא תאמר, "איני רמאי. אני לא עושה את זה לשם שמים! אני רוצה להרוויח כסף ולאכול אוכל טעים". לא! זו טעות! טעות גדולה! אפשר להוסיף כוונה לשם שמים גם אם זו אינה הכוונה האחת והיחידה.

עם מעט מחשבה, כל אדם בכל מצב, יכול לשנות את חייו מן הקצה אל הקצה. זו לא צביעות. הקב"ה אינו מצפה מאיתנו לוותר על הנאות החיים, אך בעודנו עסוקים בהנאות אלו, למה שלא נוסיף מעט כוונה אצילית ורוממה, שאנחנו עושים זאת במטרה לעבוד את ה'. וכך הופכים כל פעולותינו למעשים של אצילות ועבודת ה'. אנחנו חיים חיים מרוממים ומלאי עשייה רוחנית.

ג' – חיים של חשיבה

תמיכה בליברליים טובי-הלב

השאלה שצריכה להישאל כעת היא כיצד לוקחים שאיפה כה נשגבה ואדירה, ומחדירים אותה אל תוך חיי היומיום? בבית מדרשנו אנחנו אוהבים לדבר "למעשה", ולכן נלמד כעת מספר דוגמאות כיצד נוכל ליישם יסוד זה. ומי שמעוניין להצליח בחייו, יחטוף את הדברים בשתי ידיים ויהפוך אותם לחלק עיקרי ביותר מחייו.

ניקח לדוגמא איש עסקים או עובד במפעל, שעובדים קשה במשך כל היום כולו. בימינו לא קל להתפרנס, בפרט לאור העובדה שרשות המיסים נוטלת נתח נכבד כל כך מכספנו. היום אתה עובד בעיקר למען הממשלה. הממשלה לוקחת כרבע מההכנסה, ולעתים אף יותר מכך, מה שאומר שאם יש 12 חדשים בשנה, הרי שבמשך 3-4 מתוכם אתה עובד אך ורק למען תכניות ממשלתיות.

פירושו של דבר שהכסף שלך הולך למימון כל מיני תכניות של פוליטיקאים מרושעים שנועדו לחמול על פושעים, ובכך לעודד אותם להמשיך בחיי פשע. כל זה יוצא מתוך הכיס שלנו.

רווח נקי

נמצא אם כן שעובד המפעל שלא חושב, זה מה שהוא עושה - הוא עובד למען הפוליטיקאים המרושעים. כאשר אדם עובד קשה במשרדו במשך כל ימי השבוע מבלי לחשוב כלל על מה שהוא עושה, הוא פחות או יותר מבזבז את חייו.

אבל כעת אתה מבקש להפוך את כל חיך לחיים של עבודת ה' - איך עושים את זה? התשובה היא בדיוק הנושא עליו אנחנו מדברים. תתחיל להתאמן על לעבוד לשם שמים!

מה הפירוש "לשם שמים"? האם עליך לשנות משהו ממה שאתה עושה? לא, אל תשנה דבר. תמשיך לעשות את אותן הפעולות שהיית עושה עד כה. תמשיך לטלפן, לצבוע בתיים, לחבר צינורות מים - מה שזה לא יהיה, אתה מנסה להרוויח את פת לחמך. אך אם תוסיף מעט מחשבה - הרי שזה יהיה הרווח הגדול ביותר.

עבודת ה' בחנות

אילו סוג מחשבות מרוממות את מעשינו והופכות אותם לעבודת ה'? דבר ראשון, עליך לחשוב שהקב"ה רוצה שתעשה עסקים. ה' כתב בתורתו, "שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעִשִּׂיתָ כָּל מְלֶאכֶתְךָ". הקב"ה מצפה שנהרויח את פת לחמנו, ומי שעושה זאת בגלל שזהו רצון ה', הרי שזוהי עבודת ה' - ככל שהדבר נשמע מפתיע.

אפשר להוסיף לכך מחשבה נוספת, "אני עובד כעת כדי לגדל דור של יהודים שומרי תורה ומצוות". כאשר נישאת, התחייבת בכתובתך "אנא אזור" - אני אפרנס את רעייתי. אתה מחויב על פי דין ללכת לעבוד כדי לפרנס את משפחתך.

אז בוא נתחיל עם לקוח אחד. כאשר הלקוח הראשון נכנס לחנותך בבוקר, תזכיר לעצמך - ואם אין אף אחד בסביבה תוכל אפילו לומר זאת בפה - "הנני עוסק עם הלקוח הזה לשם שמים. כל פעולותי עמו יהיו למען עבודת ה'".

נסה לחשוב על כך כמה שתוכל. כאשר אתה מגיע למשרד או פותח את החנות - חשוב על כך. ואז תרענן את זכרוןך מספר פעמים נוספות במהלך היום. כך, באמצע היום, תאמר לעצמך, "הלקוח הבא שיכנס לחנותי, הריני מתעסק עמו לשם שמים".

עצה לקצבים

נתאר לעצמנו קצב שעומד מאחורי הדלפק ומוכר בשר ללקוחותיו. הוא מבזבז את חייו, כי כל מה שהוא מקבל זה כסף. אילו היה חושב מפעם לפעם שברצונו לעזור ליהודים להתענג על בשר משובח, הרי שבזה הוא היה עושה עסקה טובה. הוא מעביר

ללקוח את הבשר שביקש, ובו בזמן מכוון שבזה הוא מסייע ליהודי לצרוך בשר כשר - זהו אדם שעובד לשם שמים.

האם לא היה בכך הישג אדיר מאין כמותו? חבל שכל הקצבים אינם מתכנסים יחד מפעם לפעם כדי ללמוד מהי הדרך הנכונה לשרת את לקוחותיהם. במקום זאת, מה הם עושים? הם מבזבזים את חייהם עבור כסף בלבד! זאת היא "יגיעה לריק"!

שוחחתי עם יהודי שבבעלותו רשת של מעדניות לממכר מוצרי בשר כשרים למהדרין. הוא סיפר לי כמה קשה הוא עובד כדי לשמור על רמת הכשרות הגבוה ביותר. אמרתי לו, "זה טוב מאוד, אבל כדאי שתזכור גם כן שאתה זוכה לשמח יהודים שומרי תורה ומצוות. האם אתה מעלה בדעתך איזה דבר גדול הוא זה, לשמח יהודים יראים ושלמים? בזכותך הם אוכלים פסטרמה ועוף צלוי! הם נהנים כל כך בזכותך!"

בשביל מי את עובדת?

האם העובדת בבית אינה שונה. ניקח לדוגמא אמא למשפחה ברוכת ילדים בלעה"ר, אשר עושה רבות למען משפחתה. כל חייה מוקדשים למען שלומם וטובתם. נראה שאשה כזו היא עובדת ה' בקנה מידה עצום; ואכן היא כזו - אין כל ספק בכך.

אולם מה קורה אם היא עושה פעולות אלו עם כוונה זהה לכוונתה של שכינתה הגויה? אם היא עובדת על מנת שיהיו לה ילדים בריאים, כדי שיהיה לה נחת ממשפחתה, וכל שאר הכוונות הגשמיות שלמענם עמלים כל יושבי תבל בגידול ילדיהם, אז במה היא שונה מאומות העולם? מהי זכותה המיוחדת? האם היא עשתה משהו למען הקב"ה? היא עושה הכל למען עצמה. הכל נעשה למען אותה התכלית שכל אדם חומרני שואף אליה.

בין "נשות קריירה" לאמהות

כמובן שאם חומרנית המגדלת ילדים עדיפה מאשה חומרנית שחיה בשביל עצמה. אין כל ספק כי "אשת קריירה" שחיה לבדה בדירת סטודיו במנהטן, שכל חייה סובבים סביב הרצונות והמאוויים שלה, ואינה עושה דבר עבור אף אדם אחר אלא אם כן הדבר יביא לה תועלת, אשה זו אינה מגיעה לקרסוליה של אשה המחליטה להקדיש את חייה ל"קריירה" של גידול משפחה. אין ספק שתרומתה לעולם של האם גדולה עשרת מונים מתרומתה של "אשת הקריירה" שחושבת על עצמה בלבד. אם יהודיה היא אחת מאבני הבנין של החברה, והעולם עומד על נשים אלו.

אולם עדיין, אם הדבר נעשה ללא כוונה לעבוד את ה', לגדל ילדים יהודיים שיהיו ממלכת כהנים וגוי קדוש, שיהיו עבדי ה' והלוואי אף תלמידי חכמים, אז היא מאבדת גדולה ושלמות שהיו זמינים לה בכל יום ויום.

כאשר אמא יהודיה מאכילה את ילדיה, היא יכולה לעשות זאת כשליחה של מי שפותח את ידו ומשביע לכל חי רצון, ואף היא פותחת את ידה ומרגישה שידה היא בעצם ידו של הקב"ה. האם אתם מבינים מה משמעות הדבר? היא לקחה פעולה פשוטה שכל אחד עושה, והפכה אותה להיות מעשה של עבודת ה' מהסוג הנעלה ביותר!

אכילה לשם שמים - כיצד?

הדברים נכונים לא רק כאשר אדם מאכיל את ילדיו, אלא גם כשהוא מאכיל את עצמו. אסור לאכול כמו סוס - עם ראש ריק מתוכן. צריך לאכול לשם שמים, אלא שעלינו ללמוד כיצד לעשות זאת.

פעם מסרתי שיחה בנושא זה, ובין השומעים היה בחור צדיק שקיבל על עצמו הנהגה זו של אכילה לשם שמים. ואיך הוא יישם את קבלתו? הוא החליט להפסיק ללעוס את המזון שהוא אוכל. "איך אפשר לאכול לשם שמים אם אני נהנה ממה שאני אוכל?" תמה הבחור. "עלי לבלוע חתיכות שלמות של מזון מבלי ללעוס אותם ולהנות מטעמם, ובכך אכילתי תהיה לשם שמים".

עד שלבסוף הוא חלה, והרופא ציווה עליו להפסיק ממנהגו החדש. האם אתם יודעים מדוע הוא נהיה חולה? זה היה עונש! הסבורים אתם שהקב"ה חפץ שנבלע את מזונו מבלי להנות ממנו? הלזו תיקרא אכילה לשם שמים?

"לשם שמים" פירושו להנות מהאוכל. התורה אומרת "ואכלת!" תהנו מהאוכל! "ושבעת!" אכלו לשובע נפשכם. אין הכוונה שצריך להוציא הרבה כסף על אוכל. גם פרוסת לחם וכוס מים יכולים להיות דבר מהנה ביותר! אך בעודך נהנה מהאוכל, הוסף את הכוונה הזו, שאתה עושה זאת כדי שתהיה בריא וחזק לעבודת הבורא.

נסו זאת בעצמכם

נסו זאת היום בערב בזמן ארוחת הערב. בעודכם יושבים במקומכם על יד השולחן, כדאי לסמוך לא רק על המחשבה אלא לומר בפה, "הנני אוכל כדי להבריא את גופי כדי שאוכל לעבוד את ה'". מי שאוכל מתוך כוונה זו, כדי שיהיה לו כח ללמוד תורה, לקיים מצוות, ולהמשיך לחיות חיים של עבודת ה', הפך את ארוחתו למעשה אצילי של עבודת ה', והוא עתיד לקבל שכר לא רק על אותם מצוות ומעשים טובים שהוא עתיד לעשות מכח אותה אכילה, אלא תיכף ומיד הוא יקבל שכר על אכילתו, שהפכה באחת ממעשה גשמי פשוט למעשה מצוה נשגב ומרומם.

כך גם לגבי שינה. בכל לילה, לפני שאתם עולים על יצועכם, הקדישו מספר שניות כדי לומר מספר מילים, כמובן בלי שאף אחד ישמע. "הריני הולך לישון לשם שמים, כדי

שיהיה לי כח לעבוד את ה'". מילים אלו עתידות בהמשך הזמן להביא למהפך בחייכם. לא אמרתם את זה אפילו פעם אחת בחיים? נסו זאת פעם אחת. זה ירומם אתכם עד השמים, ותעמדו טפח מעל כל הסובבים אתכם.

חישבו איזו גדולה ושלמות תוכלו להשיג אם תעשו זאת לא רק פעם אחת אלא לעיתים קרובות. הדבר יביא לכך שבהמשך הזמן לא יהיו אלו דיבורים גרידא אלא כך תרגישו באמת. אם תאמרו זאת שוב ושוב, הדבר יהפוך לבסוף למובן מאליו, ששינה היא פעולה של עבודת הבורא. תארו לעצמכם - יהודי שמשוכנע באמת ובתמים שללכת לישון הוא קיום רצון ה', שכן בזה הוא עושה את מה שנצרך כדי שיוכל לעבוד את ה' מחר.

לאחר זמן מה כבר תוכלו להרחיב את ההנהגה הזו לתחומים נוספים. אתם תמצאו עוד ועוד פעולות והנהגות שהן גשמיות וארציות לכאורה, דברים שאתם בין כה וכה עושים, שניתן לרומם אותם ולהפוך אותם למעשים של עבודת ה'. ומי שחי את חייו בהתבוננות וחשיבה, יוכל לקחת את כל חייו, ולהפוך אותם ל"קריירה" של הישגים והצלחות רוחניות. זה מה שנכלל בדברי חז"ל "וְכָל מַעֲשֵׂיךָ" - הכל! כל חלק וחלק מחייך יכול להיעשות לשם שמים ולהפוך לעבודת ה'.

כמה חבל לעשות עוד ועוד פעולות, ולא להחדיר בהם את החלק של המחשבה. כי ברגע שאדם מוסיף מחשבה וכוונה אל תוך מהלך חייו, הוא קונה קניינים נצחיים. המחשבות מעלות את ערכן של כל פעולותיו. בזה האדם צובר עוד ועוד עושר רוחני, עושר אשר יביא לאדם שכר עצום - ממתנים לו חיים של אושר עצום ביותר - בעולם הזה ובעולם הבא.

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

חיים של "לשם שמים"

השבוע נשתדל להפנים את השיעור החשוב שלמדנו, שמוטל עלינו להשיג לא רק שלמות בפעולות, אלא אף שלמות במחשבותינו. בכל לילה בשבוע הקרוב, לפני שאנחנו הולכים לישון, נאמר בלי נדר, "הריני הולך לישון על מגנת שיהיה לי כח לעבוד את ה'". בנוסף לכך, באחת מהארוחות לפחות, נקפיד בלי נדר לומר, "הריני אוכל כדי אהיה בריא וחזק לעבודת הבורא".

שאלות ותשובות

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך

שאלה:

מדוע הרב אינו נוהג להזכיר את מקורות הדברים שאותם הוא אומר בשיחותיו, האם רעיון זה מגיע מהסבא מקלם, הסבא מסלבודקה או מהגרי"א שר, זכר צדיקים וקדושים לברכה?

תשובה:

הסיבה לכך היא, שאיני רוצה להעמיס על גדולי עולם אלו את ההתבטאויות או ההסברים המוטעים שלי. לעתים אני עלול לומר דברים בצורה בלתי מדויקת, אז מדוע שאאשים אותם בטעויות שלי? אולם אכן, פחות או יותר כל הנושאים והרעיונות שעליהם אני מדבר הם דברים שמקורם מגדולי עולם אלו, וכן מהחובות הלבבות ושאר ספרים.

הדבר דומה לגשם שיורד אל האדמה והולך לאיבוד. לאחר זמן מה, מים אלו יוצאים במקום אחר בדמות נחל מים, אשר מתפאר בכך שהוא מהווה מקור מים חיים. אנחנו נוטים לשכוח שלמעשה מדובר בגשם שירד מן השמים וחלחל אל האדמה.

כך גם כל מה שאתם שומעים כאן נאמר על ידי גדולי עולם, אלא שלעתים אני שוכח את המקור. וכל הדברים המוטעים - מקורם ממני.

מדור זה נתרם לע"נ:

לחצות: 076-599-4020